

KOMENTARZ

Do rozporządzenia MENiS z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli oraz jego nowelizacji z 14 listopada 2007 r. (Dz. U. Nr 260, poz. 2593, Dz. U. z 2007 Nr 214 poz. 1580)

Wymagania na stopień nauczyciela dyplomowanego

§ 8 ust. 2 pkt 1 i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 1 oraz pkt 5 rozporządzenia

Uzyskanie pozytywnych efektów pracy dydaktycznej, wychowawczej lub opiekuńczej na skutek wdrożenia działań mających na celu doskonalenie pracy własnej i podniesienie jakości pracy szkoły, a w przypadku nauczycieli, o których mowa w art. 9e ust.1-3 KN – uzyskanie pozytywnych efektów w zakresie realizacji zadań odpowiednio na rzecz oświaty, pomocy społ. lub postępowania w sprawach nieletnich, w związku z zajmowanym stanowiskiem lub pełnioną funkcją - przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji tego wymagania, ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów

Można tu umieścić działania, które pozwoliły uzyskać pozytywne efekty w pracy dydaktycznej, wychowawczej lub opiekuńczej, np.:

- programy i przedsięwzięcia, których skutkiem były pozytywne efekty w pracy,
- dodatkowe kwalifikacje, które pozwoliły poznać nowe metody pracy,
- doskonalenie zawodowe,
- ciekawe formy współpracy z rodzicami,
- praca z uczniami szczególnie uzdolnionymi lub mającymi trudności w nauce.

UWAGA: możemy tu umieścić takie działania, co do których rzeczywiście potrafimy wykazać, że pozwoliły one uzyskać pozytywne efekty w pracy. Wpływ tych działań na podniesienie jakości własnej oraz jakości pracy szkoły powinien zostać szczegółowo opisany i przeanalizowany.

§ 8 ust. 2 pkt 2 i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 1 oraz pkt 5 rozporządzenia

Wykorzystywanie w pracy technologii informacyjnej i komunikacyjnej - przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji tego wymagania, ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów

Tu można umieścić działania, które dowodzą sprawnego posługiwania się komputerem (i innymi urządzeniami) i wykorzystywania tej umiejętności w pracy z uczniami, badaniach pedagogicznych, w organizowaniu własnego warsztatu pracy, np.:

- dokonywanie obliczeń przy pomocy arkusza kalkulacyjnego,
- rysowanie wykresów,
- umiejętność wykorzystywania Internetu do gromadzenia informacji zawodowych,
- zachęcanie i wdrażanie uczniów do posługiwania się komputerem,
- opracowanie na komputerze dokumentacji awansowej,
- opracowanie różnych materiałów dydaktycznych (testy, sprawdziany, scenariusze lekcji, dyplomy).

UWAGA: Podejmowane działania powinny być zgodne z programem szkoły, a analiza tych działań powinna być dokonana pod kątem podnoszenia jakości pracy szkoły.

§ 8 ust. 2 pkt 3 i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 1 oraz pkt 5 rozporządzenia

Umiejętność dzielenia się wiedzą i doświadczeniem z innymi nauczycielami, w tym przez prowadzenie otwartych zajęć, w szczególności dla nauczycieli stażystów i nauczycieli kontraktowych, prowadzenie zajęć dla nauczycieli w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego lub innych zajęć - *przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji tego wymagania, ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów*

Tu można zamieścić wszystkie te działania, które w poprzednim rozporządzeniu były opisane w § 5 ust. 2 pkt 2 i § 5 ust. 2 pkt 3c, czyli:

- prowadzenie otwartych zajęć,
- pełnienie funkcji opiekuna stażu,
- prowadzenie szkoleń lub warsztatów dla nauczycieli (umiejętność pracy z dorosłymi),
- dodatkowo można wskazać publikacje lub materiały, udostępnione innym nauczycielom np. poprzez umieszczenie w bibliotece szkolnej, opublikowanie w Internecie lub czasopiśmie,

UWAGA: W opisie i analizie tych działań należy szczególnie podkreślić ich wpływ na nabywanie umiejętności zawodowych nauczycieli stażystów i kontraktowych oraz ich wpływ na pracę pedagogiczną nauczyciela ubiegającego się o awans.

Działania te mogą dotyczyć także nauczycieli niezatrudnionych w danej szkole.

UWAGA: Powyższe wymagania nie są do wyboru i muszą być zrealizowane przez każdego nauczyciela ubiegającego się o stopień nauczyciela dyplomowanego.
Z następujących sześciu wymagań nauczyciel wybiera do realizacji trzy.

§ 8 ust. 2 pkt 4 lit. a i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 2 oraz pkt 5 rozporządzenia

Opracowanie i wdrożenie programu działań edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych lub innych związanych odpowiednio z oświatą, pomocą społeczną lub postępowaniem w sprawach nieletnich - *przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji wybranego zadania i ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów*

Tu możemy zamieścić wszystkie działania, które w poprzednim rozporządzeniu odpowiadały § 5 ust. 2 pkt 3a, a więc:

- opracowane przez nauczyciela i wdrożone programy nauczania przedmiotu (należy tu pamiętać, że procedurę wdrażania programów nauczania w szkołach artystycznych oraz włączania ich do szkolnego zestawu programów regulowało rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 czerwca 2001 r. w sprawie warunków i trybu dopuszczania do użytku szkolnego programów nauczania i podręczników oraz zalecanych środków dydaktycznych dla szkół i placówek artystycznych (Dz. U. Nr 67 poz. 710) obowiązujące do dnia 4 marca 2005 r.

Przepisy tego rozporządzenia (§ 7) zakładały, że program opracowany samodzielnie przez nauczyciela może zostać wprowadzony do szkolnego zestawu programów po uzyskaniu pozytywnej opinii nauczyciela mianowanego, posiadającego wykształcenie wyższe z dziedziny wiedzy zgodnej z zakresem

treści, które program obejmuje, a szkolny zestaw programów dopuszcza do użytku szkolnego dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej oraz rady szkoły.

UWAGA: Od dnia 5 marca 2005 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów nauczania i podręczników dla szkół artystycznych (Dz. U. Nr 30 poz. 254), którego przepisy zawarte w § 21 określają analogiczne zasady wprowadzania programu opracowanego przez nauczyciela do szkolnego zestawu programów nauczania.

Pamiętajmy, że prowadzenie zajęć według programów, które nie zostały dopuszczone do użytku szkolnego zgodnie z przepisami prawa, nie jest równoznaczne z ich wdrożeniem.

Oprócz programów nauczania można tu zamieścić także inne programy, np.:

- programy wymiany młodzieży,
- programy konkursów przedmiotowych (z uwzględnieniem pytań lub zadań i procedur postępowania),
- programy doskonalenia nauczycieli,
- programy pracy z uczniem zdolnym lub z uczniem mającym kłopoty w nauce,
- programy dotyczące działań opiekuńczych i wychowawczych, np. akcje charytatywne, opieka nad zwierzętami, ochrona środowiska

W opisie i analizie przede wszystkim uzasadniamy potrzebę opracowania danego programu, omawiamy przebieg tworzenia programu, proces jego wdrażania, procedury osiągnięcia zamierzonych celów oraz uzyskane efekty.

W tym punkcie umieszczamy program opracowany indywidualnie, zatem nie należy tu zamieszczać działań związanych ze zbiorowym opracowaniem programów, np. programu wychowawczego szkoły. Jeżeli w § 8 ust. 2 pkt 1 przedstawiliśmy jakiś program, to należy pamiętać, że nie może być umieszczony jako spełnienie wymagań określonych w tym punkcie. Muszą to być inne działania (programy). Powinno się unikać opisywania jednego działania jako realizacji różnych punktów rozporządzenia.

§ 8 ust. 2 pkt 4 lit. b, § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 2 oraz pkt 3 rozporządzenia

Wykonywanie zadań doradcy metodycznego, egzaminatora okręgowej komisji egzaminacyjnej, eksperta komisji kwalifikacyjnej lub egzaminacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy, rzeczoznawcy do sprawach programów nauczania, programów wychowania przedszkolnego, podręczników lub środków dydaktycznych, a w przypadku nauczycieli szkół artystycznych – także konsultanta współpracującego z CEA - przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji wybranego zadania ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów

W opisie i analizie nauczyciel powinien opisać przebieg wykonywanych zadań, zamieścić swoje spostrzeżenia oraz refleksje na temat wpływu tych działań na własny rozwój zawodowy i podnoszenie jakości pracy szkoły (korzyści wynikające z pełnionych funkcji). Pamiętajmy jednak, że samo posiadanie uprawnień do wykonywania tych zadań nie wystarczy – ważne jest doświadczenie w tym zakresie i własna ocena zrealizowanych zadań pod względem uzyskanych efektów.

§ 8 ust. 2 pkt 4 lit. c i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 2 oraz pkt 3 rozporządzenia

Poszerzenie zakresu działań szkoły, w szczególności dotyczących zadań dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych - *przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy z realizacji wybranego zadania ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów*

Tu opisujemy podejmowane zadania, umożliwiające poszerzenia zakresu działań szkoły, np.:

- akcje charytatywne,
- inne działania dotyczące pomocy uczniom i ich rodzinom,
- prowadzenie zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwijanie zainteresowań uczniów,
- organizowanie imprez i uroczystości na rzecz środowiska,
- wycieczki, konkursy, wymiana młodzieży,
- ukończenie form doskonalenia (np. umożliwiające poszerzenie oferty zajęć również pozalekcyjnych, ale także szkolenia z zakresu pomiaru lub ewaluacji poszerzające wiedzę i umiejętności (w opisie i analizie należy koniecznie wskazać sposób wykorzystania nabytej w czasie szkoleń wiedzy w działaniach praktycznych w szkole)

UWAGA: Pamiętajmy jednak, że działania zamieszczone jako potwierdzenie realizacji tego wymagania powinny rzeczywiście poszerzać ofertę edukacyjną, wychowawczą i opiekuńczą szkoły.

§ 8 ust. 2 pkt 4 lit. d i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 2 oraz pkt 3 rozporządzenia

Uzyskanie umiejętności posługiwania się językiem obcym na poziomie zaawansowanym, a w przypadku nauczycieli języków obcych – uzyskanie umiejętności posługiwania się drugim językiem obcym na poziomie zaawansowanym - *przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji wybranego zadania ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów oraz poświadczonych kopii dyplomów i świadectw potwierdzających zaawansowaną znajomość języka obcego w rozumieniu rozporządzenia MENiS z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków (...), Dz. U. nr 155 poz. 1288 z późn. zm.*

W tym miejscu powinny zostać opisane zadania, w których nauczyciel wykorzystał zaawansowaną znajomość języka obcego (np.: opieka nad grupą uczniów ze szkoły zza granicy, tłumaczenie dla potrzeb szkoły obcojęzycznych tekstów, udział w charakterze tłumacza i opieka nad uczniami szkoły wyjeżdżającymi na koncerty, przesłuchania lub przeglądy zagraniczne) oraz uzyskane efekty.

Kwalifikacje do nauczania języków obcych w szkołach podstawowych, gimnazjach oraz szkołach średnich określone są w przepisach rozporządzenia MEN.

W załączniku do powyższego rozporządzenia wymieniono świadectwa potwierdzające znajomość języków obcych na poziomie podstawowym, zaawansowanym oraz biegłym w przypadku osób, które nie posiadają dyplomu ukończenia wyższych studiów magisterskich lub zawodowych na kierunku filologicznym w zakresie danego języka albo dyplomu ukończenia nauczycielskiego kolegium języków obcych. Zamieszczono tam dokumenty potwierdzające znajomość języków: angielskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego i hiszpańskiego, które nauczyciel załącza do dokumentacji i przedkłada komisji kwalifikacyjnej.

W przypadku potwierdzenia zaawansowanej znajomości języka innego niż wymienione w załączniku przedstawiamy świadectwo złożenia egzaminu państwowego z języka obcego przed Państwową Komisją Egzaminacyjną powołaną na podstawie zarządzenia nr 33 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 sierpnia 1990 r. w sprawie egzaminów państwowych z języków obcych (Dz. Urz. MEN Nr 7 poz. 44).

§ 8 ust. 2 pkt 4 lit. e i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 2 oraz pkt 3 rozporządzenia

Wykonywanie zadań na rzecz oświaty, pomocy społecznej lub postępowania w sprawach nieletnich we współpracy z innymi osobami, instytucjami samorządowymi lub innymi podmiotami - *przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji wybranego zadania ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów*

W tym miejscu zamieszczamy działania, które zostały zrealizowane we współpracy z innymi osobami lub instytucjami, wykraczające poza obowiązki nauczyciela.

§ 8 ust. 2 pkt 4 lit. f i § 9 ust. 1 pkt 5, ust. 4 pkt 2 oraz pkt 5 rozporządzenia

Uzyskanie innych znaczących osiągnięć w pracy zawodowej - *przepis nakłada obowiązek załączenia do dokumentacji opisu i analizy realizacji wybranego zadania ze wskazaniem w szczególności uzyskanych efektów*

W opisie i analizie zamieszczamy informację o sukcesach uczniów na przesłuchaniach, konkursach i przeglądach ogólnopolskich oraz międzynarodowych, prowadzenie własnej aktywnej działalności artystycznej i sukcesy na tym polu oraz nagrody i odznaczenia wraz z opisem, za jakie działania je otrzymano.

§ 8 ust. 2 pkt 5 i § 9 ust. 1 pkt 5, oraz ust. 4 pkt 4 rozporządzenia

Umiejętność rozpoznawania i rozwiązywania problemów edukacyjnych, wychowawczych lub innych, z uwzględnieniem specyfiki typu i rodzaju szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony - *dokumentacja powinna zawierać opis i analizę co najmniej dwóch przypadków rozpoznawania i rozwiązywania problemów edukacyjnych, wychowawczych lub innych*

Przykładowy schemat opisu i analizy przypadku

- Identyfikacja problemu (nazwanie problemu, informacje o uczniu, objawy istnienia problemu),
- Geneza i dynamika zjawiska (historia powstania problemu, wnioski tego dotyczące, rozwój problemu),
- Znaczenie problemu dla funkcjonowania ucznia,
- Prognoza (spodziewany stan po zastosowaniu oddziaływań),
- Propozycje rozwiązania (cele, zadania i plan oddziaływań – kto?, co?, jak? i kiedy?),
- Wdrażanie oddziaływań (przebieg i skutki oddziaływań),
- Efekty oddziaływań (zamierzone i niezamierzone, porównanie z prognozą).

Analiza przypadku może skończyć się na etapie propozycji rozwiązań, jeżeli pełni jedynie rolę diagnostyczną.

UWAGA: Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z przepisem § 9 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia w opisach i analizach realizacji wybranych zadań określonych w § 8 ust. 2 pkt 4 należy opisać nie tylko przebieg podejmowanych działań, ale także **efekty** uzyskane poprzez ich realizację.

Zawartość dokumentacji przeznaczonej dla dyrektora w dużej mierze zależy od samego dyrektora. Nie ulega wątpliwości, że ubiegając się o dokonanie oceny dorobku zawodowego za okres stażu, nauczyciel przedkłada dyrektorowi szkoły zatwierdzony na początku stażu plan rozwoju zawodowego oraz sprawozdanie z jego realizacji. Są szkoły, w których dyrektor zna zadania wykonane przez nauczyciela, ponieważ na bieżąco śledzi jego poczynania. Niektórzy dyrektorzy żądają potwierdzeń zrealizowanych zadań - inni nie. Niektórzy życzą sobie sprawozdań miesięcznych (kwartalnych) z realizacji planu rozwoju, inni przyjmują sprawozdanie po skończonym stażu i opracowują ocenę dorobku. W przypadku realizacji zadań spoza planu rozwoju zawodowego dyrektor szkoły może wymagać potwierdzenia przeprowadzonych działań (zaświadczenia, informacje, potwierdzenie, oświadczenie).

Należy także zwrócić uwagę na potwierdzenia dotyczące zadań wykonanych poza szkołą (o których dyrektor może nie wiedzieć) - te załączniki dobrze byłoby przedstawić dyrektorowi wraz ze sprawozdaniem z realizacji planu rozwoju.

Podsumowując – zgodnie z przepisami oraz aby ułatwić pracę komisji, załączniki potwierdzające wykonanie określonych zadań można dołączyć do sprawozdania z realizacji planu, a w opisach i analizach realizacji poszczególnych wymagań kwalifikacyjnych można umieścić jedynie informację o tych załącznikach.

Rozporządzenie z dnia 14 listopada 2007 r. ograniczyło liczbę dokumentów dołączanych do wniosku o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego. Zgodnie z tą nowelizacją **obecnie nauczyciele nie dołączają do wniosku planu rozwoju zawodowego, sprawozdania z jego realizacji ani oceny dorobku zawodowego za okres stażu**, ale w zamian za to dołączają zaświadczenie dyrektora szkoły, w którym znajdują się wszystkie niezbędne informacje.

Warto także zwrócić uwagę, że według obecnie obowiązującego rozporządzenia dokumentem potwierdzającym realizację wszystkich wymagań jest **opis i analiza ze wskazaniem uzyskanych efektów**, a nie, jak było dotychczas w stosunku do wymagań do wyboru – sprawozdanie.

Wymagania na stopień nauczyciela mianowanego

Nauczycielowi kontraktowemu odbywającemu staż dyrektor przydziela opiekuna, którego zadaniem jest m.in. pomoc w przygotowaniu i realizacji planu rozwoju zawodowego oraz opracowanie projektu oceny dorobku zawodowego za okres stażu. W związku z powyższym staż nauczyciela kontraktowego jest na bieżąco monitorowany przez opiekuna, a wybór i realizacja poszczególnych wymagań są z nim konsultowane i nie wymagają tak szczegółowego komentarza.

W nowelizacji z dnia 14 listopada 2007 r. treść wymagań określonych w § 7 rozporządzenia nie uległa zmianie. Ograniczeniu uległa jedynie liczba dokumentów dołączanych do wniosku o wszczęcie postępowania egzaminacyjnego. Zgodnie z tą nowelizacją **obecnie nauczyciele nie dołączają do wniosku planu rozwoju zawodowego, sprawozdania z jego realizacji ani oceny dorobku zawodowego za okres stażu**, ale w zamian za to dołączają zaświadczenie dyrektora szkoły, w którym znajdują się wszystkie niezbędne informacje.